

พฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19): กรณีศึกษาตำบลยะหา อำเภอยะหา จังหวัดยะลา

People's Participation Behavior in Preventing the Corona Virus 2019 (COVID-19) Pandemic: A Case Study of Yaha Sub-district, Yaha District, Yala Province

กฤษฎา พรหมมณี Krisada Prommune¹

ชายนีย์ ช. บุญพันธ์ Kayanee Chor Boonpunth²

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ของประชาชนในพื้นที่ตำบลยะหา อำเภอยะหา จังหวัดยะลา เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ของประชาชนในพื้นที่ตำบลยะหา อำเภอยะหา จังหวัดยะลา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ของประชาชนในพื้นที่ตำบลยะหา อำเภอยะหา จังหวัดยะลา ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ของประชาชนในพื้นที่ตำบลยะหา อำเภอยะหา จังหวัดยะลา และเพื่อศึกษาสื่อประชาสัมพันธ์ส่งผลต่อพฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ของประชาชนในพื้นที่ตำบลยะหา อำเภอยะหา จังหวัดยะลา โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนในเขตตำบลยะหา อำเภอยะหา จังหวัดยะลา จำนวน 382 ชุด โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ประกอบด้วย ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติที่ค่าความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า ระดับพฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ของประชาชนในเขตตำบลยะหา อำเภอยะหา จังหวัดยะลา อยู่ในระดับปานกลาง ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ของประชาชน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพ ศาสนา และการได้รับวัคซีนป้องกันโรคโควิด-19 แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วม

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ E-mail: krit.p37@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ E-mail: kayanee.b@psu.ac.th

ร่วมของประชาชน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) พบว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวก และการวิเคราะห์ปัจจัยสื่อประชาสัมพันธ์ พบว่า ปัจจัยสื่อประชาสัมพันธ์ด้านสื่อที่เกี่ยวข้องกับบุคคลเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชน การรับรู้สื่อประชาสัมพันธ์ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อำเภอยะหา จังหวัดยะลา

Abstract

The objectives of the research were 1) to determine the level of people's participation behavior in preventing the Corona Virus 2019 (COVID-19) pandemic in Yaha Sub-district, Yaha District, Yala Province, 2) to compare people's participation behavior in preventing the Corona Virus 2019 (COVID-19) pandemic in Yaha Sub-district, Yaha District, Yala Province, 3) to explore people's knowledge and understanding about prevention of the Corona Virus 2019 (COVID-19) pandemic in Yaha Sub-district, Yaha District, Yala Province that affected people's participation behavior in preventing the Corona Virus 2019 (COVID-19) pandemic in Yaha Sub-district, Yaha District, Yala Province, and 4) to investigate public relations media affecting people's participation behavior in preventing the Corona Virus 2019 (COVID-19) pandemic in Yaha Sub-district, Yaha District, Yala Province. For this quantitative research, a questionnaire was used to collect data from 382 people living in Yaha Sub-district, Yaha District, Yala Province. The data were analyzed using statistics consisting of frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way ANOVA, and multiple regression analysis.

The results of the research revealed that people's participation behavior in preventing the Corona Virus 2019 (COVID-19) pandemic in Yaha Sub-district, Yaha District, Yala Province was at a moderate level. When compared with people's participation behavior in preventing the Corona Virus 2019 (COVID-19) pandemic classified according to personal factors, it was found that people who were different in occupation, religion, and COVID-19 vaccination status had different people's

participation behavior in preventing the Corona Virus 2019 (COVID-19) pandemic at a statistical significance level of 0.05. When analyzing people's knowledge and understanding about the prevention of the Corona Virus 2019 (COVID-19) pandemic, it was found that people's knowledge and understanding were positively associated with people's participation behavior in preventing the Corona Virus 2019 (COVID-19) pandemic in Yaha Sub-district, Yaha District, Yala Province. The analysis results of public relations media concerning people and those not concerning people showed that public relations media concerning people was a factor most affecting and had a positive relationship with people's participation behavior in preventing the Corona Virus 2019 (COVID-19) pandemic in Yaha Sub-district, Yaha District, Yala Province.

Keywords: People's participation behavior Perception of public media Knowledge and understanding about prevention of the Corona Virus 2019 (COVID-19) pandemic Preventive measures for the Corona Virus 2019 (COVID-19) pandemic

บทนำ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) เกิดการระบาดขึ้นครั้งแรกในประเทศจีนเมื่อเดือนธันวาคม 2562 ที่เมืองอู่ฮั่น ประเทศจีน สภาพพื้นที่ของเมืองมีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น ทำให้เกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้การรักษาทางการแพทย์เป็นไปได้ยากลำบาก ทุกหน่วยงานเตรียมพร้อมรับมือกับเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ไม่ทัน ทำให้มีผู้ติดเชื้อสะสม ผู้ป่วยวิกฤต และผู้ป่วยที่เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ประเทศจีนต้องประกาศปิดเมืองแบบไม่มีกำหนด และประกาศปิดประเทศในเวลาต่อมา ณ ขณะนี้ประเทศจีนสามารถควบคุมการระบาดของเชื้อไวรัสนี้ได้ จนแทบไม่มีผู้ป่วยติดเชื้อรายใหม่ แต่ปกติแล้วเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ยังลอยตัวอยู่ทั่วไป สำหรับประเทศไทยพบผู้ป่วยยืนยันรายแรกเป็นคนจีน ได้เข้ารับการรักษาเมื่อวันที่ 13 มกราคม 2563 โดยรับเชื้อมาจากการแพร่ระบาดใหญ่ในประเทศจีนและเดินทางเข้ามายังประเทศไทย หลังจากนั้นไม่นานมีผู้ป่วยยืนยันการติดเชื้อหลายรายที่มาจากประเทศอื่น ๆ สำหรับผู้ป่วยยืนยันรายแรกที่เป็นคนไทย พบเชื้อไวรัสเมื่อวันที่ 31 มกราคม 2563 จากการรายงานของกระทรวงสาธารณสุข โรคนี้เกิดจากเชื้อไวรัสที่กลายพันธุ์ในธรรมชาติเกิดเป็นสายพันธุ์ใหม่ที่เกิดขึ้นในคน มีข้อสมมติฐานว่าเชื้อไวรัสเริ่มต้นมาจากสัตว์อย่างค้างคาว และเมื่อคนได้รับเชื้อไวรัสเข้าสู่ร่างกายก็สามารถนำไปแพร่ให้กับอีกคนผ่านละอองฝอย ผ่านช่องทางเดินหายใจเป็นหลัก สำหรับยอดตัวเลขผู้ติดเชื้อยืนยันสะสมตั้งแต่ปี 2563 ถึงวันที่ 8 ธันวาคม 2564 จำนวนทั้งสิ้น 2,152,384 ราย ยอดรวมรักษาหายป่วยสะสม 2,067,149 ราย และยอดผู้เสียชีวิตสะสม 21,035 คน สำหรับพื้นที่อำเภอยะหา

จังหวัดยะลา พบผู้ป่วยยืนยันการติดเชื้อรายแรกเป็นคนในพื้นที่ที่กลับมาจากการไปร่วมกิจกรรมชุมนุมทางศาสนาที่ประเทศมาเลเซียเมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2563 (ข้อมูลจาก ศูนย์ข้อมูล COVID-19 กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข)

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระลอกเดือนเมษายน 2564 (ระลอก 3) เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2564 - วันที่ 8 ธันวาคม 2564 ของพื้นที่ตำบลยะหา อำเภอยะหา จังหวัดยะลา จากข้อมูลเครือข่ายสุขภาพอำเภอยะหา โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชยะหา พบว่าอำเภอยะหา มีจำนวนผู้ป่วยยืนยันสะสมจำนวน 5,372 ราย รักษาหายจำนวน 5,242 ราย กำลังรักษาอยู่จำนวน 101 ราย และเสียชีวิตสะสม 29 ราย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ทุกคนต้องให้ความร่วมมือกัน และปฏิบัติตามมาตรการ DMHTTA ของกระทรวงสาธารณสุขเพื่อที่จะยับยั้งการแพร่ระบาดไปในวงกว้าง ทั้งนี้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ โรคโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและชีวิตของประชาชนทั่วโลก ทุกเพศ ทุกวัย ทุกฐานะ และส่งผลกระทบต่อประชาชนในทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคงในชีวิตและคุณภาพชีวิตอันเนื่องมาจากข้อจำกัดในการดำเนินชีวิตประจำวัน และการประกอบอาชีพของประชาชน โดยเฉพาะในช่วงที่มีการประกาศใช้มาตรการปิดเมือง (Lockdown) ถึงแม้จะมีการผ่อนคลายมาตรการนั้นลงในเวลาต่อมา ผลกระทบเหล่านั้นก็ยังคงอยู่จากภาวะเศรษฐกิจที่ชะลอตัว ทำให้มีผู้คนตกงานเป็นจำนวนมาก การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่จะช่วยให้คนในชุมชน สังคม และประเทศไทยขับเคลื่อนไปข้างหน้าได้อย่างสมบูรณ์ โดยเฉพาะการเปิดเมือง การเปิดประเทศ เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจ กระตุ้นการท่องเที่ยว ให้กลับมาปกติโดยเร็ว โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ โรคโควิด-19 เป็นโรคอุบัติใหม่ที่เกิดขึ้นในโลกและประเทศไทย ทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) : กรณีศึกษาตำบลยะหา อำเภอยะหา จังหวัดยะลา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ของประชาชนในพื้นที่ตำบลยะหา อำเภอยะหา จังหวัดยะลา
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ของประชาชนในพื้นที่ตำบลยะหา อำเภอยะหา จังหวัดยะลา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ของประชาชนในพื้นที่ตำบลยะหา อำเภอยะหา จังหวัดยะลา ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ของประชาชนในพื้นที่ตำบลยะหา อำเภอยะหา จังหวัดยะลา

4. เพื่อศึกษาสื่อประชาสัมพันธ์ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ของประชาชนในพื้นที่ตำบลยะหา อำเภอยะหา จังหวัดยะลา

การทบทวนวรรณกรรม

พฤติกรรมมนุษย์

ฮิลฮาร์ด (1996 อ้างถึงใน อรุษา จันทรวิจ, 2544) ได้ให้ความหมายพฤติกรรมว่า หมายถึงปฏิกิริยา กิจกรรมต่าง ๆ ที่สังเกตได้หรือสังเกตไม่ได้ ซึ่งเป็นพฤติกรรมภายในตัวบุคคลที่มีการกระทำต่าง ๆ รวมถึง ทักษะคติ ความเชื่อ ความคิด ความรู้สึก และส่วนพฤติกรรมภายนอก เป็นการกระทำของตัวบุคคลที่แสดงออกเห็นได้ชัดทั้งด้วยการพูด การกระทำกิริยาท่าทางของบุคคล

ปรีชา วิหคโต (2532) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมไว้ว่า การกระทำทุกอย่างของมนุษย์ ทั้งที่รู้ตัวหรือไม่รู้ตัว ไม่ว่าคนอื่นจะเห็นหรือไม่เห็นก็ตาม และไม่ว่าการกระทำนั้นจะพึงประสงค์หรือไม่ก็ตาม ดังนั้น การเดิน การปฏิบัติงานตามหน้าที่ การละทิ้งหน้าที่ การคิด การตัดสินใจ ล้วนแสดงออกเป็นพฤติกรรมทั้งสิ้น

นอกจากนี้เฉลิมพล ต้นสกุล (2541) ได้สรุปความหมายของพฤติกรรมว่าเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการกระทำที่บุคคลแสดงออกมาให้เห็น รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งที่แสดงออกมาให้เห็นหรือไม่ให้เห็น สามารถแบ่งพฤติกรรมออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. พฤติกรรมภายนอก คือ การกระทำที่เกิดขึ้นสามารถสังเกตได้ด้วยประสาทสัมผัส หรือการใช้เครื่องมือเข้าช่วย
2. พฤติกรรมภายใน คือ กระบวนการที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ และกระบวนการนี้บุคคลอื่นไม่สามารถสังเกตได้

การมีส่วนร่วมของประชาชน

วิคเตอร์ เอช วูม และเดซี่ (1970, อ้างถึงใน สุทธาทิพ เจริญนิพนธ์วานิช, 2556) กล่าวถึงการมีส่วนร่วม ไว้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นปริมาณของอิทธิพลที่ปัจเจกบุคคลมีความรู้สึกรู้ว่าได้เข้าไปอยู่ร่วมในการตัดสินใจ และบุคคลจะได้รับ ความพึงพอใจจากการทำงานที่มีประสิทธิภาพ โดยตัวบุคคลจะมีการพัฒนาความผูกพันที่มีต่องาน และจะสามารถทำงานได้ดีตลอดจนสามารถขยายเป้าหมายขององค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพ นั่นคือปรัชญาของแนวความคิดในการควบคุมตนเอง ที่ไม่ใช่การควบคุมองค์การ

อาภรณ์พันธ์ จันทรสว่าง (2522) ได้อธิบายเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่าการมีส่วนร่วม (Participation) เป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลง และความเห็นพ้องต้องกันจะต้องมีมากจนเกิดความคิดริเริ่มโครงการเพื่อปฏิบัติ กล่าวคือ จะต้องเป็นความเห็นพ้องต้องกัน จะต้องมีมากจนเกิดความคิดริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติการณ์นั้น ๆ

เหตุผลเบื้องต้นของการที่มีคนมารวมกันได้ ควรจะต้องมีการตระหนักว่าปฏิบัติการทั้งหมด หรือการกระทำทั้งหมดที่ทำโดยกลุ่มหรือทำในนามกลุ่มนั้น กระทำผ่านองค์กร (Organization) ดังนั้น องค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลง

การรับรู้สื่อประชาสัมพันธ์

นิวซัม และสก็อตต์ (1976, อ้างถึงใน กิติมา สุรสนธิ, 2548) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า การประชาสัมพันธ์ เป็นงานที่มีความสลับซับซ้อนเพราะงานนี้ไม่เพียงแต่จะต้องมีทักษะหลาย ๆ ด้านด้วยกัน หากแต่ยังต้องมีพลังแห่งความคิด (Brainpower) เพื่อเป็นการสร้างสรรค์และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ในขณะที่ ทลิปและเซ็นเตอร์ (1978, อ้างถึงใน กรชนก ยะสานติพิทย, 2549) ได้ให้คำจำกัดความว่า การประชาสัมพันธ์ คือ การติดต่อสื่อสารและการสื่อความหมายทางด้านความคิดเห็นจากองค์การสถาบันไปสู่กลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งรับฟังความคิดเห็นและประชามติที่ประชาชนมีต่อองค์การสถาบันด้วยความพยายามอย่างจริงจังโดยมุ่งที่จะสร้างผลประโยชน์ร่วมกันและช่วยให้สถาบันสามารถปรับตัวเองให้สอดคล้องกลมกลืน (Harmonious adjustment) กับสังคมได้ ฉะนั้นการประชาสัมพันธ์จึงถูกนำมาใช้ในลักษณะความหมาย 3 ประการ คือ

1. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์การสถาบันกับกลุ่มประชาชน
2. วิธีการที่องค์การสถาบันใช้เพื่อสร้างความสัมพันธ์
3. คุณภาพและสถานภาพแห่งความสัมพันธ์นั้น ๆ

โรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจ และมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุข (2541) และกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2563) ได้ให้ความหมายของการติดเชื้อระบบทางเดินหายใจ ไว้ว่า การติดเชื้อของระบบทางเดินหายใจ มีสาเหตุจากไวรัสหลายชนิด คือไวรัสไข้หวัดใหญ่ (Influenza Virus) ไวรัสพาราอินฟลูเอนซ่า ไวรัสอาร์-เอส (Respiratory Syncytial Virus, RSV) ไวรัสอะดีโน การติดเชื้อเฉียบพลันของระบบทางเดินหายใจ ส่วนบน ส่วนใหญ่จะเกิดจากไวรัสไข้หวัดใหญ่ (Influenza Virus) 70 - 80% การติดเชื้อระบบทางเดินหายใจในเด็กส่วนใหญ่มักเป็นชนิดเฉียบพลัน (Acute Respiratory Infection , ARI) ซึ่งมีการติดเชื้อตั้งแต่ช่องจมูกจนถึงถุงลมในปอดโดยมีอาการไม่เกิน 4 สัปดาห์ ส่วนการติดเชื้อเฉียบพลันของระบบทางเดินหายใจส่วนล่างนั้น มักจะเกิดจากไวรัสอาร์-เอส (Respiratory Syncytial Virus, RSV) ซึ่งทำให้หลอดลมอักเสบ

ปีซี นิวส์ (2020) ในอดีตที่ผ่านมาประเทศเคยเผชิญกับโรคระบาดที่เป็นโรคติดต่ออย่างเช่น การระบาดของไข้หวัดนกช่วงปลายปี 2546 การระบาดในสัตว์ปีก พบว่ามาตรการการควบคุมและ ป้องกันโรคระบาดและสถานการณ์การเกิดโรคในแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันอย่างมากและมีการ เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยการระบาดเริ่มตั้งแต่ปลายปี 2546 จนถึง 2549 ก่อให้เกิดผลกระทบ ด้านเศรษฐกิจและสังคมในหลายประเทศเป็นอย่างมาก สำหรับประเทศไทยมีการสูญเสียด้านการส่งออก สัตว์ปีกมากกว่า 60,000 ล้านบาท ในปี 2552 มีโรคไข้หวัดใหญ่ 2009 โดยที่นักวิชาการขององค์การอนามัยโลกระบุไว้ว่า โรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009 มีอัตราการแพร่ระบาดมากกว่าโรคซาร์ส และ ไข้หวัดนก หลังจากมีการระบาดในประเทศไทย กระทรวงสาธารณสุขได้ออกมาตรการป้องกันเพื่อลด การแพร่เชื้อ เพราะโรคไข้หวัดใหญ่ 2009 เป็นโรคที่สามารถติดต่อกันผ่านการสัมผัสเช่นเดียวกับ สถานการณ์ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จึงต้องออกมาตรการป้องกันเพื่อให้ประชาชนได้ปฏิบัติ ตัวในพื้นที่ส่วนรวม และลดการสัมผัสเพื่อลดอัตราการติดเชื้อเพิ่มเติม (กรมอนามัย กระทรวง สาธารณสุข, 2560)

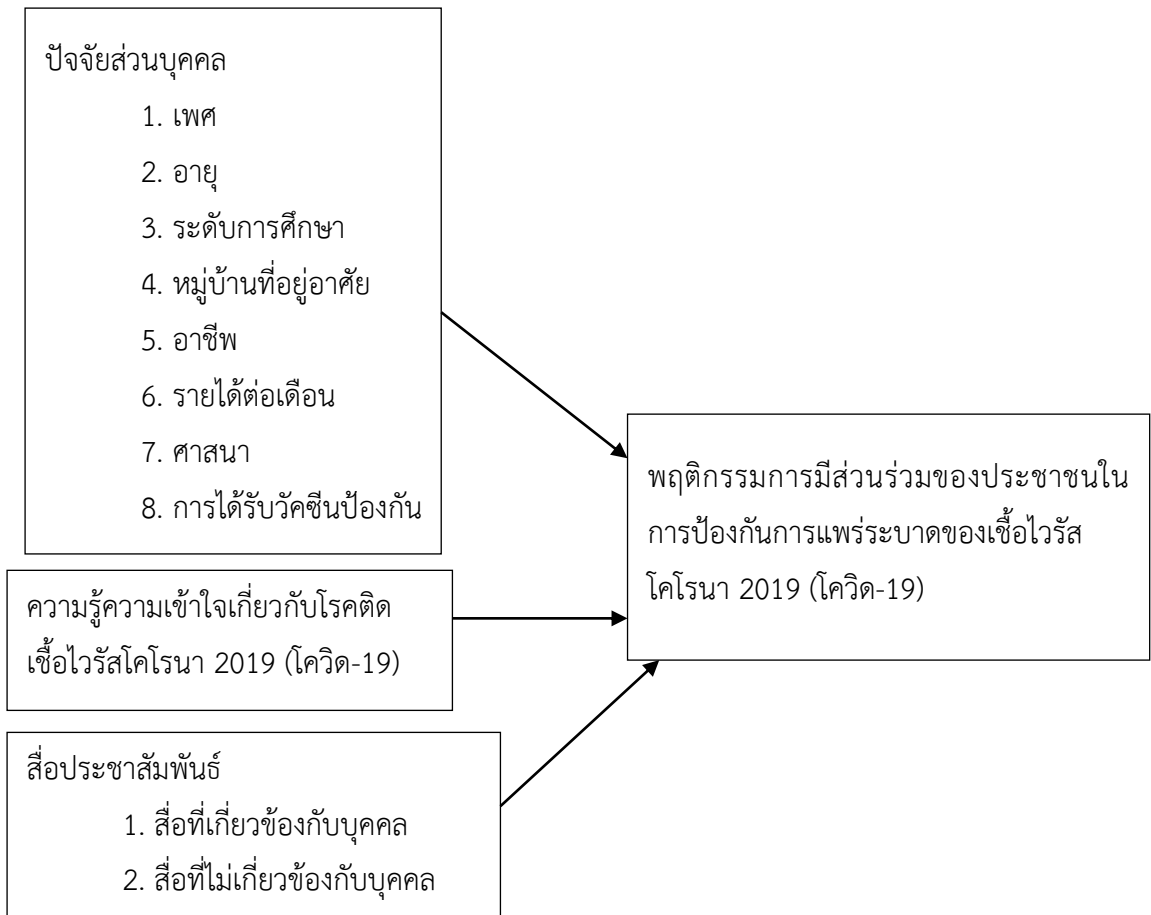
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19)

บลูม (1980, อ้างถึงใน ศิพล รื่นใจชน, 2549) ให้ความหมายความรู้ไว้ว่าหมายถึง พฤติกรรม และสถานการณ์ต่าง ๆ ที่มีการเน้นการจำไม่ว่าจะเป็นการระลึกถึงหรือระลึกได้เป็นเหตุการณ์ที่สืบ เนื่องมาจากความรู้โดยเริ่มจากการรวบรวมสาระต่าง ๆ จนกระทั่งพัฒนาไปสู่ขั้นตอนที่สลับซับซ้อน ยิ่งขึ้น

สำหรับ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (อ้างถึงใน แสงจันทร์ โสภากาล, 2550) ได้ให้ความหมายของ ความรู้ว่าเป็นการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเท็จจริง เหตุการณ์และรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกิดจากการสังเกต ของแต่ละบุคคลซึ่งได้จดจำ หรือเก็บรวบรวมไว้และแสดงออกมาในเชิงพฤติกรรมที่สังเกตหรือวัดได้

นอกจากนี้ ประภาเพ็ญ สุวรรณ (อ้างถึงใน ศรีวรรณ จึงสวัสดิ์, 2548) ได้ให้ความสำคัญต่อ พฤติกรรมมนุษย์ในด้านความรู้ความเข้าใจ ในข้อเท็จจริงต่าง ๆ รวมทั้งศึกษาถึงการพัฒนาทักษะทาง สติปัญญา และการใช้วิจารณญาณของมนุษย์ในการประกอบการตัดสินใจ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีประชากร คือ ประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งตั้งอายุ 18 ปีขึ้นไปที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตตำบลยะหา อำเภอยะหา จังหวัดยะลา ทั้งหมด 9 หมู่บ้าน จำนวนทั้งสิ้น 8,558 คน (ข้อมูลสถิติจำนวนประชากร กรมการปกครองออนไลน์ กระทรวงมหาดไทย ข้อมูลเดือนมกราคม 2565) และกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane ที่ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 382 คน

เครื่องมือในการวิจัย คือแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 8 ข้อคำถาม ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ของประชาชนในเขตตำบลยะหา อำเภอยะหา จังหวัดยะลา จำนวน 15 ข้อคำถาม ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ของประชาชนในเขตตำบลยะหา อำเภอยะหา จังหวัดยะลา แบ่งออกเป็น 2 ด้านได้แก่ สื่อที่เกี่ยวข้องกับบุคคล และสื่อที่ไม่เกี่ยวข้องกับบุคคล

จำนวน 13 ข้อคำถาม และส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ของประชาชนในเขตตำบลยะหา อำเภอยะหา จังหวัดยะลา จำนวน 10 ข้อ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบที (T-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการวิเคราะห์การถดถอยของพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 59.9 มีอายุระหว่าง 51 - 60 ปี เป็นส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 27.0 รองลงมา คือ อายุ 18 - 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.3 ส่วนใหญ่การศึกษา ระดับอนุปริญญาตรี / ปวส. คิดเป็นร้อยละ 24.1 รองลงมา คือ ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 23.6 ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน หมู่ที่ 6 บ้านอาเส็น คิดเป็นร้อยละ 18.1 รองลงมาหมู่ที่ 4 บ้านลากอ คิดเป็นร้อยละ 16.2 มีอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขายเป็นส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 22.8 รองลงมามีอาชีพข้าราชการ/พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 21.2 โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001 – 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 30.6 รองลงมา คือ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 19.1 นับถือศาสนาอิสลาม คิดเป็นร้อยละ 80.4 และส่วนใหญ่ได้รับวัคซีนป้องกันโรคโควิด-19 คิดเป็นร้อยละ 79.1

2. ผลการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ของประชาชนในเขตตำบลยะหา อำเภอยะหา จังหวัดยะลา

จากการศึกษาพบว่า ประชาชนในเขตตำบลยะหา อำเภอยะหา จังหวัดยะลา ที่มีอาชีพ ศาสนา และการได้รับวัคซีนป้องกันโรคโควิด-19 แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ของประชาชนในพื้นที่ตำบลยะหา อำเภอยะหา จังหวัดยะลา แตกต่างกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ที่มีผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ของประชาชนในเขตตำบลยะหา อำเภอยะหา จังหวัดยะลา

จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา

2019 (โควิด-19) ของประชาชนในเขตตำบลยะหา อำเภอยะหา จังหวัดยะลา ในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ที่มีผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ของประชาชนในเขตตำบลยะหา อำเภอยะหา จังหวัดยะลา ในภาพรวม

พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19)	B	S. E.	β	t	p-value
ค่าคงที่	4.814	0.136		33.339	0.000*
ปัจจัยความรู้ความเข้าใจ	0.714	0.189	0.311	5.043	0.000*

R = 0.479, R² = 0.229, R²_{adj} = 0.212, F = 51.893, Sig = 0.000*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อพิจารณาปัจจัยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ที่มีผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ของประชาชนในเขตตำบลยะหา อำเภอยะหา จังหวัดยะลา ในภาพรวม พบว่า ปัจจัยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ของประชาชนในเขตตำบลยะหา อำเภอยะหา จังหวัดยะลา ได้ร้อยละ 22.9 (R² = 0.229) และแสดงว่า ปัจจัยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ของประชาชนในเขตตำบลยะหา อำเภอยะหา จังหวัดยะลา โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกและมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอยเท่ากับ 0.714

4. การวิเคราะห์ปัจจัยสื่อประชาสัมพันธ์ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ของประชาชนในเขตตำบลยะหา อำเภอยะหา จังหวัดยะลา

จากการศึกษาพบว่า ระดับการรับรู้ข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์ ด้านสื่อที่เกี่ยวข้องกับบุคคล ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา

2019 (โควิด-19) ของประชาชนในเขตตำบลยะหา อำเภอยะหา จังหวัดยะลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2

ผลของค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ ในภาพรวม

การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ผ่านสื่อประชาสัมพันธ์	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. สื่อที่เกี่ยวข้องกับบุคคล	3.96	0.741	มาก	1
2. สื่อที่ไม่เกี่ยวข้องกับบุคคล	3.37	0.573	ปานกลาง	2
รวม	3.60	0.536	ปานกลาง	

การอภิปรายผล

1. จากการศึกษาพบว่า ประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งอายุ 18 ปีขึ้นไปที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตตำบลยะหา อำเภอยะหา จังหวัดยะลา มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งยอมรับผลการวิจัยและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาภรณ์ วงศ์ (2564) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดสุโขทัย พบว่า ความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า ความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไม่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของ อสม. ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ระดับปานกลาง

2. จากการศึกษาพบว่าประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งอายุ 18 ปีขึ้นไปที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตตำบลยะหา อำเภอยะหา จังหวัดยะลาที่มีอาชีพ ศาสนา และการได้รับวัคซีนป้องกันโรคโควิด-19 มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ของประชาชนในพื้นที่ตำบลยะหา อำเภอยะหา จังหวัดยะลา แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อภินันท์ ทองอินทร์ (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก เทศบาลตำบลเทพกระษัตรี อำเภอดงยาง จังหวัดภูเก็ต พบว่า อาชีพที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก เทศบาลตำบลเทพกระษัตรี อำเภอดงยาง จังหวัดภูเก็ตแตกต่างกัน

3. จากการศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

(โควิด-19) ของประชาชนในเขตตำบลยะหา อำเภอยะหา จังหวัดยะลา พบว่าพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในเรื่องกลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มผู้ป่วยโรคเรื้อรัง 7 กลุ่มโรคเป็นกลุ่มคนที่มีโอกาสเสียชีวิตจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ผลลัพธ์ที่สามารถฆ่าเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ต้องมีปริมาณแอลกอฮอล์อย่างน้อย 60% ระยะเวลาฟักตัวของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) คือ 1 , 10 และ 20 วัน และบุคคลที่เดินทางกลับมาจากต่างประเทศ หรือพื้นที่เสี่ยงเป็นบุคคลที่ยังไม่เสี่ยงติดเชื้อจนกว่าผลตรวจออกมาว่าพบเชื้อ มีความสัมพันธ์ทางบวก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของประเทือง ฉำน้อย (2559) ที่พบว่า บุคคลจะมีการกระทำใดๆ เพื่อหลีกเลี่ยงจากการเป็นโรคได้ บุคคลนั้นต้องมีการรับรู้ที่ตนเองมีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรค ทำให้เกิดผลกระทบในการดำเนินชีวิตได้ รับรู้ว่าการปฏิบัติพฤติกรรมที่เฉพาะเจาะจงใดๆ จะก่อให้เกิดประโยชน์ในการลดโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรค รวมทั้งเป็นการลดความรุนแรงของโรคและรับรู้ว่าเป็นการกระทำที่ไม่มีอุปสรรคขัดขวางการปฏิบัติพฤติกรรมนั้น

4.จากการศึกษาพบว่าปัจจัยสื่อประชาสัมพันธ์ด้านสื่อที่เกี่ยวข้องกับบุคคลได้แก่ ระบบเสียงตามสายและไร้สาย เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก กลุ่มไลน์ โทรทัศน์ วิทยุ บอร์ดประชาสัมพันธ์ และป้ายประกาศ และ ปัจจัยสื่อประชาสัมพันธ์ด้านสื่อที่เกี่ยวข้องกับบุคคล ได้แก่ พนักงานหรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล/สมาชิกสภาเทศบาลตำบล ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำทางศาสนา และ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) มีผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ของประชาชนในเขตตำบลยะหา อำเภอยะหา จังหวัดยะลา

ข้อเสนอแนะ

1. ระดับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ของประชาชนในเขตตำบลยะหา อำเภอยะหา จังหวัดยะลา ในเรื่องของการแยกของใช้ส่วนตัว และหลีกเลี่ยงการใช้ของร่วมกับผู้อื่น อยู่ในระดับน้อยที่สุด ทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรช่วยกันส่งเสริม ประชาสัมพันธ์ รณรงค์การหลีกเลี่ยงและการแยกของใช้ร่วมกันผู้อื่นให้มากกว่านี้

2. พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ของประชาชนในเขตตำบลยะหา อำเภอยะหา จังหวัดยะลา จำแนกตามศาสนาพบว่า ศาสนาอิสลามมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) น้อยกว่าศาสนาพุทธ ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้าไปทำความเข้าใจกับผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามในพื้นที่ เพื่อชี้แจง ให้ความรู้ อธิบาย หรือจัดหาเวทีพูดคุยกัน และส่งเสริมให้มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการช่วยป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ให้เพิ่มมากขึ้น

3. ปัจจัยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ในภาพรวมมีอิทธิพล และมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อพฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ของประชาชนในเขตตำบลยะหา อำเภอยะหา จังหวัดยะลา ด้านลบ ดังนั้นหน่วยงานในพื้นที่ต้องเข้าไปทำความเข้าใจและมีการประชาสัมพันธ์เรื่องของการรู้และพฤติกรรมการใช้ชีวิตประจำวัน และการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น

4. ปัจจัยสื่อประชาสัมพันธ์ด้านสื่อที่เกี่ยวข้องกับบุคคลมีผลต่อพฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ของประชาชนในเขตตำบลยะหา อำเภอยะหา จังหวัดยะลา ดังนั้นหน่วยงานที่รับผิดชอบในพื้นที่ควรเข้าจัดเวที พูดคุยหารือกับบุคคลในด้านนี้เพื่อทำความเข้าใจ และหาแนวทางในการให้ความรู้และช่วยประชาสัมพันธ์สื่อถึงประชาชนให้เข้าถึงและรับรู้ข้อมูลได้เพิ่มมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรชนก ยะสานติพิทย์. (2549). ภาพลักษณ์บริษัทจีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ จำกัด (มหาชน) หลังจากการเข้าซื้อหุ้นหนังสือพิมพ์มติชนและบางกอกโพสต์: ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรัฐบาลและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการการสื่อสารภาครัฐและ เอกชน, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2563). แนวทางการดูแลสุขอนามัยส่วนบุคคล เพื่อป้องกันและลดการแพร่เชื้อ COVID-19 ด้วยหลักการ 3 ล. “ลด เลี่ยง ดูแล”. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2564. แหล่งที่มา: <https://covid19.anamai.moph.go.th/th/general-public/>

กิติมา สุรสหนี. (2548). การวางแผนการสื่อสาร: แนวคิดและเทคนิค. กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักท์.

ปรีชา วิหคโต. (2532). *แนวทางการศึกษาบุคคลิกภาพ*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ศรวิวรรณ จิงสวัสดิ์. (2548). ความรู้เกี่ยวกับการตรวจสอบภายในของผู้ตรวจสอบภายในและผู้รับการตรวจสอบ กรณีศึกษา ธนาคารไทยพาณิชย์จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, โครงการบัณฑิตศึกษา, สาขาบริหารธุรกิจ

ศิพล รื่นใจชน. (2549). ความรู้ความเข้าใจในสิทธิของประชาชนเกี่ยวกับธุรกิจเช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์ศึกษากรณีประชาชนหมู่ 1 ตำบลท่ามะขาม อำเภอมือง จังหวัดกาญจนบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป.

- สุทธาทิพ เจริญนิพนธ์วานิช. (2556). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา เอกชนประเภทสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร*. ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขา การบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- แสงจันทร์ โสภากาล. (2550). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรับรู้ความเข้าใจของบุคลากรเกี่ยวกับ องค์การบริหารส่วนตำบล*. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, คณะสังคมศาสตร์เพื่อ การพัฒนา.
- อรอุษา จันทรวุฒ. (2544). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนระดับ มัธยมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาสุขศึกษา และ พฤติกรรมศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง. (2522). *คำบรรยายลักษณะวิชาทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน 2*. ภาคการศึกษาที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- เฉลิมพล ต้นสกุล. (2541). *พฤติกรรมศาสตร์สาธารณสุข*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สหประชาพานิชย์.
- Bloom, B.S. (1975). *Taxonomy of Education*. New York : David McKay Company Inc.
- Coon, D., & Mitterer, J.O. (2013). *Introduction to Psychology: Gateways to Mind and Behavior*. (13rd ed.). New Tech Park : WADSWORTH CENGAGE Learning.